

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2008. október 22.

TÖRTÉNELEM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI ÉRETTSÉGI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

**OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM**

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot a vizsgázó által használt színűtől eltérő színű tollal javítsa az alábbiak szerint!

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√—
3. Nem tartozik szorosan a megoldáshoz	[]
4. Felesleges, értékelhetetlen rész (áthúzás)	—————
5. Súlyos hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás)	—————
6. Értelmetlen szöveg, logikai problémák (aláhúzás)	~~~~~
7. Nyelvhelyesség (aláhúzás)
8. Durva helyesírási hiba (aláhúzás)	=====

A feladatok alatt található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a tanuló által elért összes/teljes pontszámot**.

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozat(ok)ra!

Csak a megoldási útmutatóban megadott/megfogalmazott válaszlelemeket fogadja el, és az egyes feladatoknál feltüntetett pontozás szerint értékeljen! A megadott válaszlelemektől eltérést lehetővé tevő feladatokra, feladatelemekre (pl. indoklás) és feladattípusokra a részletes megoldási útmutatóban külön utalás található.

I. A rövid feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítókulcsban szereplő válaszlelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a megoldókulcsban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Azokra a feladatelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket a javítókulcs külön is megjelöl.

A megoldókulcsban megadott pontszám egy-egy eleme már tovább nem bontható.

Az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A több válaszlelemből álló feladatok pontozása:

- ha 2 pont adható, és két válaszlelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszlelemért 1-1 pont adható;
- ha 1 pont adható, és két válaszlelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszlelemért 0,5-0,5 pont adható.

A nem zárt végű feladatoknál (az indoklásoknál, szövegértelmezéseknél stb.) minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag megegyezik a megoldási útmutatóban szereplő válasszal. (Ezért ezeknél a feladatoknál a megoldások „Pl.”-val kezdődnek.)

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani (pl. igaz-hamis), ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza az elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet ír, akkor a beírás sorrendjében kell értékelni.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A megoldásban szereplő javítókulcstól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **három** feladat értékelhető:

- egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat.

A két magyar történelemre vonatkozó feladatnak **különböző korszakokra** kell vonatkoznia.

A feladatok értékelése a tanulók **hibás feladatválasztása esetén**

Ha *három feladatot oldott meg* a tanuló, de helytelenül választott a korszakok, a feladattípus stb. vonatkozásában, akkor

- azt a feladatát (vagy feladatait) kell figyelmen kívül hagyni, amelyikben a legkevesebb pontot érte el, így az összpontszám kiszámításánál a legkisebb pontveszteség éri;
- azt az egy (kettő) feladatát kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a tanuló *háromnál több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és a megoldások között van három olyan feladat, amelyik megfelel a választási szabályoknak, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni (pl. 13., 15., 18. vagy 14., 15., 18.).

Ha a tanuló *háromnál több feladatba is belekezd*, de nincs három olyan feladata, amely megfelel a választási szempontoknak, akkor azokat a feladatait kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a vizsgázó *mindegyik feladatba belekezd*, és nem jelzi egyértelműen választását, akkor a vizsgaleírásnak megfelelően a **13., 15., 20.** feladatok megoldását kell értékelni.

2. A feladatok értékelése

A feladatok **értékelésében** a következő szempontok a meghatározók:

- a) **feladatmegértés**,
- b) **követelményeknek** (kompetenciák, tartalmak) való megfelelés,
- c) **megszerkesztettség, nyelvhelyesség**.

A szöveges feladatok értékelése a **javítókulcs** felhasználásával történik, amely tartalmazza a konkrét értékelési szempontokat és a műveleteket, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat.

a) Útmutató a feladatmegértés pontozásához:

A feladatmegértés kapcsán a következő szempontokat kell figyelembe venni.

- A feladat (téma, korszak) azonosítása: a diák a megadott problémáról, témáról, korszakról ír-e?
- A tématarthatás, a lényeg kiemelése: lényegre törően, a feladatban felvetett problémára koncentrál-e?
- Tartalmi mélység, kifejtettség: megállapításai és következtetései mennyire összetettek, illetve relevánsak-e a probléma szempontjából?
- A műveleti sokszínűség és eredményesség: használja-e a megfelelő forrásokat, és tud-e lényeges megállapításokat, következtetéseket tenni?

A feladatok konkrét értékelésénél az első lépés annak eldöntése, hogy a **feladatmegértés**re adható 4 vagy 8 pontból elért-e a vizsgázó legalább 1 pontot. Ha nem, akkor a feladat összpontszáma csak 0 pont lehet.

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

4 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.
3 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.
2 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozta ki, és használta a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.
1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.
0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használta a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket, megállapításokat fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.
4-6 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.
2-3 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozta ki, és használta a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.
1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.
0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

b) A műveletek és a tartalmi elemek pontozása

A javítókulcsban az egyes kompetenciák (pl. idő- és térbeli tájékozódás, források használata) alkalmazásához kapcsolódó műveleteket „M”-mel, a hozzájuk rendelhető tartalmi elemeket pedig „T”-vel jelöltük.

Egy művelethez a problémamegoldó (rövid) feladatok esetében egy-két tartalom kapcsolódik, míg az elemző feladatokban – különösképpen az eseményeket alakító tényezők föltárásánál – több, kettő-három tartalmi elem is rendelődik. Ha a javítókulcsban egy művelethez csak egy tartalmi elem kapcsolódik, akkor a javításban a műveletek és a tartalmak pontszámának is meg kell egyeznie. Általános szabályként az egyes műveletek és az egyes tartalmak pontozásakor az alábbiakat kell érvényesíteni.

A „Műveletek” (M) pontozása

2 pont akkor adható, ha a hozzá tartozó, a vizsgázó által elért tartalmi pontszám magas (az elérhető maximális tartalmi pontszám több mint 50%-a).
1 pont akkor adható, ha a tartalmi pontszámokból a vizsgázó legalább 1 pontot elért, és a válasz nem tartalmaz durva hibát (téves adatot, megállapítást).
0 pont akkor adható, ha a vizsgázó a tartalmi elemekre nem szerzett pontot, és a válasza súlyos tévedést tartalmaz.

Szoros összefüggés van természetesen a két értékelési szempont között, hiszen a műveletek csak a konkrét tartalmakon keresztül értelmezhetők és értékelhetők.

A tartalmi elemeknél szereplő példák (Pl.) azt jelzik, hogy mely tartalmak fogadhatók el jó válaszként. **A tartalmi válaszelemek általában két részből állnak:** idő- és térmeghatározás; általános és konkrét fogalomhasználat; felsorolás (rögzítés, bemutatás) és következtetés (megállapítás). Ez a pontozásnál azt jelenti, hogy ha csak az egyik elemet tartalmazza a válasz, akkor 1 pontot, ha mindkettőt, akkor 2 pontot lehet adni. Természetesen a tartalmi válaszelemeknél – különösképpen a felsorolásoknál és következtetéseknél – másfajta jó kombináció is elfogadható, mint amit a javítókulcs tartalmaz! A javítókulcsban néhány tartalmi elemnél a „vagy” szóval elválasztva több jó válaszlehetőség is szerepel, mindez nem zárja ki, hogy más jó tartalmi elemeket is elfogadjon az értékelő.

A „Tartalmi elemek” (T) pontozása

2 pont akkor adható, ha a válasz megfelelő mennyiségű helyes adatot tartalmaz, az elemzés jó színvonalon hivatkozik a forrásokra (szerzőre, szándékokra, körülményekre stb.), valamint többféle jellemző, tipikus okot, következményt fogalmaz meg, és/vagy említ az eseményekhez kapcsolódó történelmi személyiségeket.
1 pont akkor adható, ha kevés és nem lényeges, nem a legjellemzőbb adatot, következtetést, megállapítást tartalmaz az elemzés.
0 pont akkor adható, ha nincsenek adatok, összefüggések, vagy ha teljesen hibás megállapítások vannak a megoldásban.

c) A „Megszerkesztettség, nyelvhelyesség” pontozása
A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

2 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, szerkesztett szöveg, melyben nincsenek durva helyesírási hibák.
1 pont akkor adható, ha több nyelvhelyességi és több durva helyesírási hiba van benne.
0 pont akkor adható, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a tartalmi kifejtéshez, megállapításai árnyaltak, több szempontúak, és nem tartalmaz nyelvtani vagy helyesírási hibát.
4-6 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de aránytalanul szerkesztett, vagy néhány megállapítása leegyszerűsített, egysíkú, kisebb nyelvhelyességi hibákat tartalmaz.
2-3 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos (pl. a bevezetés, tárgyalás, befejezés közül valamelyik hiányzik). A szöveg megállapításai leegyszerűsítettek, egysíkúak, nyelvhelyességi hibákat tartalmaznak.
1 pont akkor adható, ha a válasz mondatokból áll, de a mondatok között alig van (tartalmi vagy nyelvi) összefüggés, és súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibákat tartalmaz.
0 pont akkor adható, ha a válasz vázaltszerű, csupán szavakból áll.

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat a lap üres helyein befejezhető, és ez a válaszelem is és értékelhető. Ez a rövid feladatoknál kb. 2-3 sort, hosszú feladatoknál kb. 4-5 sort jelent.

4. A szöveges feladatok értékelésének javasolt menete

1. Tanulmányozza át a feladatok javítókulcsait!
2. Tekintse át az értékelési szempontsor mintáját!
3. Ellenőrizze a vizsgázó feladatválasztásait!
4. Legalább kétszer olvassa el a tanuló dolgozatát!
5. A javítókulcs elemei szerint állapítsa meg az egyes szempontok szerint elért pontszámot!
6. Állapítsa meg az összpontszámot, és az osztószám **(2)** segítségével számítsa át vizsgaponttá!
7. A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni!
8. Számítsa ki a három esszéfeladatban elért **összesített vizsgapontszámot!** (Ha az összesített vizsgapontszám 0,5-re végződik, nem kell kerekíteni.)

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Adja össze az I. és a II. összetevőben elért pontszámokat! (Ha a feladatlap összpontszáma 0,5-re végződik, akkor sem kell kerekíteni.)

Táblázatok a feladatok értékeléséhez, pontozásához

Rövid választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	4	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	6	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	24	
	OSZTÓSZÁM 2	
Vizsgapont	12	

Hosszú választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	8	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	10	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	42	
	OSZTÓSZÁM 2	
Vizsgapont	21	

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK
1. Világvallások (Elemenként 0,5 pont, összesen 2 pont.)

Politeizmus	Monoteizmus
brahmanizmus	kereszténység
buddhizmus	iszlám

2.A középkori kultúra (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) gótika *vagy* gótikus stílus
 b) **A, B, C** (Párizsi Notre Dame, Chartres, Lincoln-katedrális)

3. XIV.-XV. századi magyar történelem (Elemenként 1 pont, összesen 6 pont.)

- a) bandérium
 b) Corvina/corvinák
 c) fekete sereg
 d) harmincad (vám) *vagy* koronavám
 e) kapuadó
 f) kilenced

4. Az angol alkotmányos monarchia (Összesen 4 pont.)

- a) 1689 (1 pont.)
 b)-c)
 - A választásokat nem befolyásolhatja a hatalom. 8.
 - Adók csak a parlament hozzájárulásával vethetők ki. 4.
 - Véleményének kinyilvánításában senkit sem szabad korlátozni. 9.

(Kiválasztás: 0,5 pont, megfelelő sorszám hozzárendelése: 0,5 pont. A sorszám hozzárendeléséért csak akkor adható 0,5 pont, ha a helyesen kiválasztott alapelvhez kapcsolódik.)

5. Magyarország a XVI. században (Elemenként 1 pont, összesen 6 pont.)

- a) igaz
 b) hamis
 c) igaz
 d) hamis
 e) igaz
 f) hamis
-

6. Az ipari forradalom (Elemenként 1 pont, összesen 3 pont.)

A) B) F,

7. XIX. századi magyar társadalom (Összesen 4 pont.)

a)

- pl.: alárendelt, függő, ellenőrzött (0,5 pont)
- a háztartással kapcsolatos munkák irányítása *vagy* az asszonyok irányítása (0,5 pont)
- valamennyi házi munka elvégzése/szervezése (0,5 pont)

(Más, hasonló értelmű helyes válasz is elfogadható.)

b) Pl. szántás *vagy* vetés (0,5 pont) *(Más, hasonló értelmű helyes válasz is elfogadható.)*

c) az agrártársadalmak jellemző alakja (1 pont)

d) Nagycsalád, több együtt élő család a családfő (gazda) irányításával szemben a házaspárból (és kiskorú gyermekeikből) álló polgári családtípussal. (1 pont) *(Más, hasonló értelmű helyes válasz is elfogadható.)*

8. A náci Németország (Elemenként 0,5 pont, összesen 2 pont.)

a) Pl.: Hitler a béke embere; Németország fegyverkezik, de Hitler békéről beszél; A nácizmus háborút akar. *(Más, hasonló értelmű helyes válasz is elfogadható.)*

b) Pl.: békegalamb, olajág, horogkereszt, ágyú, katonák arctalan tömege.

c) Pl.: A békés szólamok mellett ott a fegyverkezés; Az erőszakot békeszólamokkal leplezik; A béke gondolata ellentétes a háborús készülődéssel; Németország háborúra készül. *(Más, hasonló értelmű helyes válasz is elfogadható.)*

9. Magyarország az első világháború után (Elemenként 1 pont, összesen 5 pont.)

a) Pl.: A magyar gazdaság elveszti korábbi biztos vámmentes piacait *vagy* csak vámhatárokon keresztül szerezheti be a korábban vámmentesen behozható árukat. *(Más, hasonló értelmű helyes válasz is elfogadható.)*

b) Pl.: kósó, Máramarossziget *vagy* Dés *vagy* Torda; földgáz, Varasd *vagy* Nagyvárad környéke; szén, a Zsil völgye. *(Helységnév helyett táj, körzet, völgy stb. is megfelel.)*

c) Az erdőterületek zöme az új határokon túlra került.

d) Pl.: A megmaradt vasúthálózathoz képest aránylagosan kevesebb mozdony és teherkocsi marad az országban. *vagy* Fontos vonalak elszakításával megcsonkul a dualizmus korában megépült hálózat. *(Más, hasonló értelmű helyes válasz is elfogadható.)*

e) Jóvátétel fizetése.

10. Az 1956-os magyar forradalom (Összesen 2 pont.)

- a) Kommunista diktatúra *vagy pártállami rendszer vagy Rákosi-rendszer vagy „népi demokrácia” (0,5 pont)*
- b) 1956. X. 23. *(1 pont) (Csak a teljes dátumra adható 1 pont, fél pont nem adható.)*
- c) Sztálin a diktatúra megszemélyesítője *vagy Sztálin az idegen elnyomás, a zsarnokság megszemélyesítője. (0,5 pont) (Más, hasonló értelmű helyes válasz is elfogadható.)*

11. A globális világ (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) TV (televízió)
- b) Nixon elnökké választása
- c) A (választó) tv-nézőkre.
- d) Pl.: A telefonos kérdéseket úgy alakítják át, hogy azok egybeessenek az előre begyakorolt kérdésekkel. Így az a látszat keletkezik, hogy Nixon általa előre nem ismert kérdésekre válaszol. *(Más, hasonló értelmű helyes válasz is elfogadható.)*

12. A mai magyar társadalom (Összesen 3 pont.)

- a) • (a születésszám) csökken (0,5 pont)
• (a halálozások száma) emelkedik/növekszik (0,5 pont)
- b) 1981-től a halálozások száma meghaladja a születéseket. *vagy 1981-től a természetes szaporodást felváltja a természetes fogyás. (Más, hasonló értelmű helyes válasz is elfogadható.)*
- c) Pl.: A népesség előregedik (vagy: egy nemzedéken belül nő a nyugdíjra jogosultak száma), az aktív korúak aránya viszont csökken. *vagy A kevesebb aktív kereső nyugdíjárulékából egyre nehezebb kifizetni a növekvő számú nyugdíjas réteg nyugdíját. (Más, hasonló értelmű helyes válasz is elfogadható.)*

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Az iszlám kialakulása (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az iszlám kialakulásának történetével, Mohamed próféta tevékenységével foglalkozik. A mellékletek elemzésével lényeges összefüggésekre mutat rá.	0-4
Tájékozódás térben és időben	M: Elhelyezi az iszlám kialakulását az időben és a térben. T: Kialakulását a Kr. u. VII. század első harmadára helyezi, említi a 622-es esztendőt. Az események helyszíne az Arab-félsziget, megnevezi a szent várost, Mekkát.	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M: Helyesen nevezi meg és alkalmazza a témához köthető általános és történelmi fogalmakat. T: Az általános történelmi fogalmak közül alkalmazza: pl. nomadizmus, törzs, vallás, monoteizmus, próféta; a témához kapcsolódó történelmi fogalmakból: pl. zsidó vallás, kereszténység, iszlám, Korán, Allah.	0-4
Források használata	M: A válaszba beépülnek a mellékletekből kikövetkeztethető információk s belőlük a vizsgázó következtetéseket von le. T: Pl.: Rögzíti az iszlám öt alaptanítását és a kereszténységhez fűződő kapcsolatát és megállapítja, hogy az iszlám minden híve számára könnyen követhető monoteista vallás.	0-4
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M: A válasz bemutatja az iszlám kialakulását meghatározó tényezőket. T: Pl.: Rögzíti, hogy az iszlám az arabokat egyesítő és térítő vallás lett, és megállapítja, hogy politikai hódító erővé vált. T: Pl.: Rögzíti, hogy a zsidó és a keresztény monoteizmus már jóval az iszlám előtt kialakult és megállapítja, hogy Mohamed azokat az iszlám előzményeinek tekintette s tanításai egy részét rájuk építette.	0-6
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

14. A nagy világgazdasági válság (1929-33) (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az 1929-33-as világgazdasági válság jelenségeivel és okaival foglalkozik. A mellékletek felhasználásával lényeges összefüggéseket tár fel.	0-4

Tájékozódás térben és időben	<p>M: A világválság jelenségeit elhelyezi az időben és a térben.</p> <p>T: Elfogadható az 1929-33-as időmegjelölés. Térbeliség: Elfogadható a „világ”, leszámítva a Szovjetuniót. Mivel a feladat szűkebben a fejlett világra vonatkozik, megelégedhetünk példa jellegű felsorolásokkal is (pl. USA, Németország).</p>	0-4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M: Helyesen nevezi meg és alkalmazza a témához kapcsolódó általános és történelmi fogalmakat.</p> <p>T: Az általános történelmi fogalmak közül alkalmazza: pl. gazdaság, világgazdaság, kapitalizmus, ártermelés, munkanélküliség; a témához kapcsolódó történelmi fogalmakból: pl. tőzsde, gazdasági válság, túltermelési válság, áresés, kereslet-kínálat.</p>	0-4
Források használata	<p>M: A válaszba beépülnek a mellékletekből kibontható információk.</p> <p>T: Pl.: A vizsgázó rögzíti a válság számszerű vagy százalékos adatait a termelés, az árak, a készletek és a munkanélküliség tekintetében, és megállapítja, hogy mely országok sínylették meg jobban a válságot.</p>	0-4
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M: A válasz bemutatja a világgazdasági válságot meghatározó tényezőket.</p> <p>T: Pl.: Rögzíti, hogy a világgazdaság a 20-as évek második felében gyors ütemben bővült és megállapítja, hogy a fejlődés túltermelésbe ment át, s ez hozta magával a gazdasági összeomlást.</p> <p>T: Pl.: Rögzíti, hogy az USA a világ legerősebb gazdaságával rendelkezett s a világ legjelentősebb pénzügyi központja volt és megállapítja, hogy az amerikai gazdasági összeomlás gyorsan magával rántotta a hozzá sok szállal kötődő világgazdaságot is (leszámítva a külön világgként létező Szovjetuniót) <i>vagy</i> utal arra, hogy voltak olyan ipari ágazatok, amelyeket nem érintett súlyosan a válság.</p>	0-6
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

15. Szent István államszervezése (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően István államszervezésével és egyházszerkezésével foglalkozik. A mellékletek elemzésével lényeges összefüggésekre mutat rá.	0-4
Tájékozódás térben és időben	M: Elhelyezi Szent István uralkodását az időben és a térben. T: István fejedelemségét 997-re, megkoronázását 1000-re vagy 1001-re (mindkettő elfogadható), halálát 1038-ra teszi. Ismeri István hatalmának földrajzi kiterjedését: kb. a Kárpát-medence. A koronázással kapcsolatban megemlíti Rómát (koronát küldő pápa székvárosa) és Esztergomot (a koronázás színhelye).	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M: Helyesen nevezi meg és alkalmazza a témával kapcsolatos általános és történelmi fogalmakat. T: Az általános történelmi fogalmak közül alkalmazza: pl. állam, egyház, latin nyelvű egyház, pápa, császár; a témához kapcsolódó történelmi fogalmakból: pl. vármegye, ispán, tized, egyházmegye.	0-4
Források használata	M: A válaszba beépülnek a mellékletekből kibontható információk s belőlük a vizsgázó következtetéseket von le. T: Pl. Rögzíti az állam- és egyházszerkezés tényeit (koronázás, udvartartás, vármegyék, egyházszerkezés) és megállapítja, hogy Szent István tevékenységében szervesen összekapcsolódik állam és az egyházszerkezés, közöttük kölcsönös az egymásra utaltság.	0-4
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M: A válasz bemutatja a Szent István uralkodói tevékenységét meghatározó tényezőket. T: Pl.: Rögzíti, hogy István országának megmaradása a nyugati kereszténység felvételétől függött s megállapítja, hogy az uralkodó ehhez igazodik a nyugati keresztény elvek átvételével és az intézmények megszerkezésével. T: Pl.: Rögzíti, hogy István hatalomra jutásával befejeződött a vérségi alapú törzsi-nemzetségi szerkezés felbomlasztása vagy rögzíti, hogy István frank (nyugati) mintára építi ki államszerkezését és megállapítja, hogy ennek helyébe lép a területi alapú szerkezési elv (vármegyék).	0-6
Megszerkezett-ség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

16. A török elleni védekezés 1541-1568 (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapján a török elleni védekezés legfontosabb eseményeit ismerteti a feltételek vázolásával. A mellékletek alapján lényeges megállapításokat tesz.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M: A vizsgált jelenséget elhelyezi a térben és az időben T: A megadott időhatáron belül (1541-1568) külön említi: 1541, 1552, 1566. A tér a három részre szakadt ország (a királyi Magyarország, a török hódoltság, Erdély), Eger, Szigetvár megnevezésével.	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M: A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T: Az általános történelmi fogalmak közül alkalmazza: pl. szultán, rendiség, állam, vár, hitel, zsoldos, támadás, védekezés, ostrom; a témához kapcsolódó történelmi fogalmakból: pl. hódoltság, végvár, pasa.	0-4
Források használata	M: A válaszba beépülnek a mellékletekből kibontható információk, s belőlük a vizsgázó következtetéseket von le. T: Pl.: Rögzíti a védekezés költségeinek hiányos fedezetét és megállapítja, hogy ez az oka annak, hogy a végvárak folyamatosan ellátatlanságtól és hiánytól szenvednek. T: Pl.: Rögzíti, hogy milyen módszereket használt támadó és védő a várostromok során és megállapítja, hogy a váltakozó sikerű várháborúk lefékeztek, majd megállították a török terjeszkedést. T: Pl.: Rögzíti az 1568-as béke feltételeit és megállapítja, hogy a békeidőszakban is folyamatosak a kisebb harci cselekmények, a béke pedig a status quo elve alapján született.	0-8
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M: A vizsgázó feltárja a török elleni védekezést meghatározó tényezőket. T: Pl.: Rögzíti, hogy a XVI. század egyik meghatározó nemzetközi konfliktusa az Oszmán Birodalom és a Habsburg Birodalom szembenállása s rámutat, hogy Magyarország a két nagyhatalom végvidékének helyzetébe került. T: Pl.: Rögzíti a várháborúk eseménytörténetét, és megállapítja, hogy a török elleni védekezés váltakozó sikerrel folyt (Temesvár, Eger, Szigetvár példája). T: Pl.: Rögzíti, hogy a maradék Magyarország belső erőforrásai elégtelenek, s megállapítja, hogy védelme elképzelhetetlen a Habsburg Birodalom és a német birodalmi gyűlés segélypénzei és hadereje nélkül. T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0-10

Megszerkeszttség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		42
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		21

17. A zsidóság Magyarországon a dualizmus korában (rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapján a dualizmuskori zsidóság helyzetével foglalkozik. A mellékletek elemzésével lényeges összefüggésekre mutat rá.	0-4
Tájékozódás térben és időben	M: A történelmi jelenségeket elhelyezi a térben és az időben. T: A dualizmus korát 1867-1914/18 közé teszi. A tér: Magyarország az Osztrák-Magyar Monarchia része.	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M: Helyesen nevezi meg és alkalmazza a témához kapcsolható általános és történelmi fogalmakat. T: Az általános történelmi fogalmak közül alkalmazza: pl. zsidóság, izraelita vallás, nemzet, nemzetiség, polgárosodás; a témához kapcsolódó történelmi fogalmakból: pl. kiegyezés, asszimiláció, antiszemitizmus.	0-4
Források használata	M: A válaszba beépülnek a mellékletekből kibontható információk s belőlük a vizsgázó következtetéseket von le. T: Pl.: Rögzíti a magyarországi zsidóság lélekszámára, nyelvére, foglalkozására, földrajzi, településszerkezeti elhelyezkedésére vonatkozó adatokat, arányokat és megállapítja, hogy a hazai törvényhozás egyenjogúsította az összlakosságban elfoglalt arányához képest nagymértékben városiak, vállalkozó, ill. értelmiségi foglalkozású, asszimilálódott népcsoportot.	0-4
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M: A válasz bemutatja a dualizmuskori zsidóság helyzetét alakító legfontosabb tényezőket. T: Pl.: Utal arra, hogy a dualizmus kori ország a polgárosodás kibontakozása előtt állt <i>vagy</i> rögzíti, hogy a gazdasági fejlődés tág teret nyitott a legtöbb társadalmi csoport érvényesülésének, és megállapítja, hogy a zsidóság képzettsége alapján alkalmas volt ennek előmozdítására <i>vagy</i> lehetőségeit felismerve beilleszkedett a magyar társadalomba. T: Pl.: Utal arra, hogy a dualizmus magyar politika elitjét alapján liberális-nemzeti, befogadó magatartás jellemezte (a néha felbukkanó antiszemita jelenségek ellenére), s megállapítja, hogy a zsidóság ezért kapta meg	0-6

	a teljes emancipációt a törvényhozástól (polgári, politikai, vallási és gazdasági tekintetben).	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

18. A mezőgazdaság a dualizmus korában (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a hazai mezőgazdaság dualizmuskori jellemzőit foglalja össze. A mellékletek elemzésével lényeges összefüggéseket tár fel.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M: A bemutatott gazdasági jelenségeket elhelyezi az időben és a térben. T: Megállapítja, hogy az érintett időszak az 1867-1914/18 közötti évekre tehető. Tér: Magyarország, és utalás történik az Osztrák-Magyar Monarchia közös vámterületére is.	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M: Helyesen alkalmazza az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T: Az általános történelmi fogalmak közül alkalmazza: pl. gazdaság, mezőgazdaság, kapitalizmus, piac, beruházás, korszerűsítés; a témához kapcsolódó történelmi fogalmakból: pl. kiegyezés, vámrendszer, hitel, cseléd.	0-4
Források használata	M: A válaszba beépülnek a mellékletekből kibontható információk, s belőlük a jelölt következtetéseket von le. T: Pl.: Rögzíti a magyar nemzeti jövedelem megoszlásának jellemzőit, és megállapítja a magyar mezőgazdaság túlsúlyát. T: Pl.: Rögzíti a hitelviszonyok megjavulásának tényét, és megállapítja, hogy ezek a mezőgazdasági növekedés fontos tényezői (táblázatok). T: Pl.: Rögzíti a termények átlaghozamának növekedését, illetve az állatállomány változásait, és megállapítja, hogy a korban tovább folytatódott a mezőgazdasági szerkezetváltás.	0-8
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M: A válasz bemutatja, milyen körülmények határozták meg a magyar mezőgazdaság fejlődését. T: Pl.: Rögzíti a Monarchia közös vámterületének tényét és megállapítja, hogy ez biztos piacot jelentett a magyarországi mezőgazdasági terményeknek. T: Pl.: Rögzíti a hazai malomipar, élelmiszeripar fejlődését, és megállapítja, hogy ez ösztönzőleg hatott a mezőgazdaságra (pl. ipari növények, cukorrépa, burgonya, gabona termesztése). T: Pl.: Rögzíti a tőkeerős nagy- és középbirtokok döntő szerepét a mezőgazdaság fejlődésében/fejlesztésében vagy rögzíti a birtokmegoszlás aránytalanságát, és megállapítja, hogy a birtokosok többsége képtelen volt korszerűsítésre	0-10

	<p>vagy a nagyszámú kisbirtokos és földtelen paraszt (cseléd) olcsó munkaereje csak a termelés szűk területén (pl.: cséplés) ösztönzött korszerűsítésre, beruházásokra.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		42
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		21

19. Magyarország a II. világháborúban (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó döntően Magyarország háborúba sodródásával foglalkozik. A források elemzésével lényeges megállapításokat tesz.	0-4
Tájékozódás térben és időben	<p>M: A bemutatott jelenségeket elhelyezi az időben és a térben.</p> <p>T: A háborúba lépéshez vezető utat kb. 1938-1941 közé helyezi.</p> <p>Térben: a revíziós területgyarapodásokkal megnövelt Magyarország, Felvidék, Kárpátalja, Délvidék.</p>	0-4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M: Helyesen alkalmazza az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T: Az általános történelmi fogalmak közül alkalmazza: pl. háború, diplomácia, hadsereg, (kül)-politika; a témához kapcsolódó történelmi fogalmakból: pl. revízió, irredentizmus, fegyveres semlegesség, német szövetség.</p>	0-4
Források használata	<p>M: A válaszba beépülnek a forrásokból kibontható információk, s belőlük a vizsgázó következtetéseket von le.</p> <p>T: Pl.: Rögzíti, hogy a magyar politika a fegyveres semlegesség álláspontjára helyezkedett, és megállapítja, hogy ennek realitása fokozatosan megszűnt.</p>	0-4
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M: A válasz bemutatja a második világháborúval kapcsolatos véleményeket alakító tényezőket.</p> <p>T: Pl.: Rögzíti, hogy a magyar revíziós igényeket támogató Németország Lengyelország megtámadásakor Magyarországot is be akarta vonni az agresszióba s megállapítja, hogy Teleki a fegyveres semlegesség alapján elzárkózik a német igények teljesítésétől.</p> <p>T: Pl.: Rögzíti, hogy a magyar külpolitika a trianoni békeszerződés revízióját német szövetséggel sikeresen valósította meg, és megállapítja, hogy ennek ára volt az egyre nagyobb elkötelezettség a tengely oldalán <i>vagy</i> az</p>	0-6

	így kialakult kényszerpálya véget vet a fegyveres semlegességnek.	
Megszerkeszttség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

20. A magyar parasztság az 1920-as években (hosszú)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az 1920-as évek paraszti viszonyait mutatja be a földbirtokmegoszlás és a társadalmi rétegződés tekintetében. A mellékletek elemzésével lényeges megállapításokat tesz.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M: A jelenségeket elhelyezi térben és időben. T: A vizsgatétel időtartamát az ellenforradalmi korszak (Horthy-korszak) első évtizedére teszi. Történelmi tér: a trianoni országterület.	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M: Helyesen nevezi meg és alkalmazza a témához kapcsolódó általános és történelmi fogalmakat. T: Az általános történelmi fogalmak közül alkalmazza: pl. állam, földművelés, életmód, nagybirtokos, paraszt, mezőgazdasági cseléd, törpebirtok; a témához kapcsolódó történelmi fogalmak közül: pl. konszolidáció, modernizáció, földreform.	0-4
Források használata	M: A válaszba beépülnek a forrásokból kibontható információk, s belőlük a vizsgázó következtetéseket von le. T: Pl.: Rögzíti, hogy a mezőgazdasággal foglalkozó, paraszti, vidéki népesség aránya valamelyest csökkent 1920 és 1930 között és utal arra, hogy ez az ország modernizációjából, gazdasági átalakulásából következik. T: Pl.: Rögzíti a paraszti társadalom rétegzettségét (pl. birtokos parasztok, cselédek, napszámosok) és megállapítja, hogy a földbirtokkal alig, vagy egyáltalán nem rendelkező parasztok száma, aránya igen magas. T: Pl.: Rögzíti az 1920-as törvény lényeges rendelkezéseit s megállapítja, hogy a törvény a törpebirtokosok számának és földterületének növelésén kívül nem hozott lényeges változást a „földbirtok helyesebb megoszlása” érdekében vagy megállapítja, hogy a törvényt a politika célrendszerének rendelték alá.	0-8
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M: A vizsgázó feltárja a paraszti társadalmat alakító tényezőket. T: Pl.: Megállapítja, hogy a húszas évek az ellenforradalom konszolidálódásának időszaka s utal arra, hogy a feszültségek enyhítésének politikai szándéka hívta életre az 1920: XXXVI. törvényt. T: Pl.: Megállapítja, hogy az ország a megelőző korokból örökölte a rendkívül aránytalan földbirtokmegoszlást s	0-10

	<p>rávilágít, hogy ezen érdeemben a húszas évek politikája sem változtatott.</p> <p>T: Pl.: Rögzíti, hogy a paraszti népelességen belül viszonylag csekély volt a vállalkozó típusú gazdálkodók („polgárparasztok”) aránya és megállapítja, hogy a kisbirtokosok és az agrárproletárok tömege az elmaradott társadalomszerkezet jellemzője.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		42
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		21